

QUEENS BENCH DIVISION (engleski trgovački sud),
23. i 26.X.,
25.XI.1959.
Levis Emanuel & Son, LTD c/a Samut

Kupoprodaja CIF - Nemogućnost osiguranja brodskog prostora
nije razlog za neispunjenje obveze od strane prodavaoca

Kupac (Lewis Emanuel & Son, Ltd.) sklopio je, 14.IV.1958., ugovor s prodavaocem (Sammut) o prodaji 1.000 poluvreća malteškog krumpira, CIF London. Između ostalog, ugovor je sadržavao klauzulu, prema kojoj je krumpir trebao biti poslan brodom u London na dan 24.IV. ili prije. ("Shipment on or before 24 th April 1958 to London"). Prodavalac nije mogao ugovoreni krumpir poslati u London u određeno vrijeme, jer je sa Mäte u razdoblju od 14-24.IV. otplovio samo jedan brod, ali na njemu prodavalac nije bio u stanju osigurati potreban prostor. Prodavalac tvrdi, da je nemogućnost osiguranja brodskog prostora razlog za raskid ugovora, dok kupac ne samo da tvrdi obratno, već traži naknadu štete zbog neizvršenja ugovora.

Stranke su rješenje spora povjerile arbitraži, ali arbitražno vijeće, zbog neslaganja, nije moglo donijeti odluku. Stoga je bio imenovan posebni arbitar (Empire), koji je donio odluku u korist kupca. Prodavalac se žali, i traži, da se ukine odluka arbitra: 1.) zbog toga, što arbitar nije u svojoj odluci prihvatio kao dokazanu neospornu tvrdnju prodavaoca, da postoji običaj u trgovini voćem i povrćem, da ugovori ostaju na snazi samo pod uvjetom, da se u ugovoreno vrijeme može osigurati potrebni brodski prostor, dok u protivnom slučaju da ugovor gubi svoju važnost, i da se svaka od ugovornih stranaka oslobadja od svoje obveze; 2.) jer da je u samoj prirodi ovakvog ugovora sadržan uvjet, da se ugovor raskida, ako prodavalac ne može osigurati brodski prostor.

Sud je u presudi zauzeo dva stajališta: odlučio je negativno o prvom prigovoru, dok je za drugi prigovor utvrdio, da sama pridoda CIF ugovora sadrži obvezu prodavaoca, da nabavi teret, da osigura brodski prostor, i da sklopi ugovor o osiguranju.

Glede prvog prigovora prodavalac tvrdi, da arbitar nije uzeo u obzir izjave svjedoka u prilog tvrdnji, da postoji običaj, prema kojemu nemogućnost osiguranja brodskog prostora oslobadja ugovorne stranke od dužnosti, da ispune ugovor. Sud, međutim, nalazi, da je arbitar uzeo u obzir izjave tih svjedoka, ali na temelju tih izjava nije došao do zaključka, da takav običaj

postoji, pa da se prema tome ovdje radi o slobodnoj ocjeni dokaza, na temelju kojega je sud došao do zaključka, da takav običaj ne postoji. Sud je riješio pitanje, da li sama priroda ugovora C IF uopće, a posebno u ovom slučaju, sadržava rezolutivni uvjet za slučaj, da prodavalac ne uspije na vrijeme osigurati brodski prostor.

Analizirajući klauzulu o ugovorenom roku, tj. "Shipment on or before 24 th April 1958 to London", a s obzirom na to, da se radi o ugovorenoj kupnji mladog malteškog krumpira, sud je smatrao, da ugovoreni termin znači između 14. i 24. IV., a ne - kako su tvrdili kupci - bilo koji dan prije 24. IV. Kupci su, naime, istakli, da je prodavalac mogao izvršiti ugovor na taj način, da kupi neki već ukrcani krumpir. Međutim, u pogledu te mogućnosti sud je držao, da to nije bitno za konačnu odluku u toj stvari.

Kupci su, nadalje, tvrdili, da se kod C IF ugovora za generičnu robu uopće ne može primijeniti pravilo, prema kojemu ugovor postaje nevažeći zbog stanovitih događaja. Sud je stao na stanovište, da su C IF ugovori za generičnu robu u tom pogledu principijelno izjednačeni ugovorima za točno određenu robu, s tom razlikom, da se kod C IF ugovora za generičnu robu vjerojatno teže može dokazati, da su postojali takvi događaji, koji bi ugovor učinili nevažećim.

Konačno, sud je stao na stanovište, da razlog, zbog kojega prodavalac nije izvršio ugovor, tj. činjenica, da nije u ugovorenom roku osigurao brodski prostor, nije takav događaj, koji opravdava neizvršenje ugovora. Pri ocjeni pitanja, koji se događaj može smatrati takvim, da ima za posljedicu nevažnost ugovora, treba ocijeniti sam ugovor i volju stranaka. Sud zatim primjenjuje t.zv. "The officious bystander test", te postavlja slijedeće pitanje: "Jesu li zaista stranke ugovorile, da ako prodavalac nije u stanju osigurati brodski prostor poslije 14. IV., (uključivo), a prije 24. IV. (uključivo), pogodba pada?" Na to pitanje sud odgovara negativno, jer smatra, da prema takvom ugovoru prodavalac ima dužnost, da pronadje robu, da nadje brodski prostor i da izradi policu osiguranja. Ako prodavalac nije siguran, da može osigurati brodski prostor, ili teret ili policu osiguranja, on se može u ugovoru izričito ograditi nekom klauzulom za slučaj da ne bude u stanju ispuniti neku od tih svojih obveza.

Nadalje sud stoji na stanovištu, da nedostatak broskog prostora nije takav događaj, koji oslobadja stranke od dužnosti

ispunjenja ugovora. Prodavalac se nalazi na otoku (Malti), i ako želi izvoziti, on mora imati brodski prostor. Takvi su poslovi obični i redoviti dio njegove poslovne aktivnosti, pa prema tome pomanjkanje brodske prostora nikako nije događaj, koji prodavalac ne bi mogao predvidjeti i od njega se osigurati.

Konačno, budući da nijedna od stranaka ne tvrdi, da su postojali nekakvi posebni razlozi, zbog kojih prodavalac ne bi bio u stanju osigurati brodski prostor, sud je potvrdio odluku arbitra i donio presudu u korist kupca.

(LLIR 1959., str.629-696)

S.V.

Bilješka. - Stranke su u ovom slučaju ugovorile arbitražno rješavanje. Na ugovor o arbitraži i arbitražni postupak primjenjuje se Arbitration Act, 1950. Prema njegovim propisima, arbitražno vijeće ili arbitar pojedinac može formulirati pravna pitanja, koja će riješiti sud i o čijem rješenju zavisi njegov alternativni pravorijek. (Nadarbitar (Empire) se postavlja ugovorom stranaka ili pravilnikom institucionalnih arbitraža ili na temelju spomenutog zakona). Tako je postupao nadarbitar u ovom slučaju. Sud je, na zahtjev tuženog u arbitražnom postupku, u okviru pravnih pitanja, što ih je postavio nadarbitar, riješio spor odgovorom na postavljena pravna pitanja, a zahtjev za poništenje arbitražne odluke zbog ništavosti postupka sud je odbio. Protiv prvostepene presude postoji mogućnost ulaganja pravnog lijeka prema općim postupovnim propisima u parničnom postupku. Prema tome, treba imati na umu kod ugovaranja engleske arbitraže, da je moguće da dođe do postupka, koji će ići sve do kasacionog suda, tj. do kuće Lordova.

E.P.

VRHOVNI SUD Bermude, presuda od 18.VII.1959
"Arosa Star"

Priznanja opstojnosti hipoteke na stranom brodu - Ovršni troškovi - Red prvenstva privilegija tražbina posade

Brod panamske zastave "Arosa Star" bio je privremeno zaustavljen i zatim izvrgnut ovršnoj prinudnoj prodaji na Bermudama, radi raznih pomorskih tražbina. Kako su na brodu bile upisane hipoteke, umiješali su se u postupak za razdiobu